

ОЛЕКСАНДР ГРІН

ОСНОВИ МЕДИЧНОГО ПРАВА

АЛЬБОМ СХЕМ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Грін О.О.

Основи медичного права. Альбом схем: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / О.О.Грін. – Ужгород: Видавництво ФОП Сабов А.М., 2020. – 377 с.

Навчальний матеріал подано відповідно до змісту програми навчальної дисципліни „Медичне право України” для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти кваліфікаційно-освітнього рівня „Магістр медицини”, кваліфікаційного профілю „Лікар”, галузі знань 22 „Охорона здоров’я”, спеціальності 222 „Медицина”.

Навчальний посібник розрахований також на студентів, які здобувають кваліфікаційно-освітній рівень „Магістр стоматології” кваліфікаційного профілю „Лікар-стоматолог” спеціальності 221 „Стоматологія”, студентів за напрямом підготовки „Право”, спеціальності „Правознавство”, аспірантів (інтернів) та викладачів вказаних спеціальностей вищих навчальних закладів і факультетів.

Видання може бути корисним організаторам охорони здоров’я, керівникам медичних закладів та установ, практикуючим лікарям, середньому медичному персоналу, керівникам та працівникам практичної фармації, а також всім, хто цікавиться питаннями медичного та фармацевтичного права.

Рецензенти:

Савчин М.В., доктор юридичних наук, професор, директор науково-дослідного інституту порівняльного публічного права та міжнародного права Ужгородського національного університету.

Карабін Т.О., доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права юридичного факультету Ужгородського національного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою юридичного факультету Ужгородського національного університету протокол № 2 від 1 жовтня 2019 р.

Схвалено рішенням кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права юридичного факультету Ужгородського національного університету від 1 жовтня 2019 р., протокол № 2.

ПЕРЕДМОВА

В умовах сучасного розвитку українського суспільства надзвичайної актуальності набуває проблема правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я. Її актуальність значно посилюється в умовах проведення медичної реформи, а саме трансформації первинної ланки, оптимізації мережі медичних закладів, запровадження електронної системи охорони здоров'я та реформування системи екстренної медичної допомоги. На жаль, доводиться констатувати, що сучасне правове регулювання медичних відносин в Україні не достатньою мірою враховує конкретні аспекти медичної діяльності, не забезпечує якісний лікувальний процес, не дає можливості медичним працівникам та пацієнтам ефективно реалізовувати свої права і обов'язки.

Особливої гостроти вказана проблема набуває на сучасному етапі трансформації системи охорони здоров'я, який стосуватиметься правового регулювання діяльності постачальників вторинної та третинної медичної допомоги, автономізації всіх закладів охорони здоров'я, утворення госпітальних округів та запровадження гарантованого державою пакету медичних послуг. Всі ці питання потребують детального правового унормування.

З огляду на викладене важливого значення набуває підготовка сучасного фахівця який володіє знаннями з медичного права й законодавства. Саме ці фактори обумовлюють необхідність розробки відповідного навчально-методичного забезпечення.

Для полегшення засвоєння тем курсу пропонується вивчати зміст медичного права за допомогою схем, що розкривають елементи і логіку структури даної дисципліни.

При написанні посібника автором використано праці Г.В. Анікіної, М.С. Брюховецької, С. Б. Булеци, С. М. Вовк, А.А. Герц, З. С. Гладуна, Т.В. Заварзи, Т. В. Зборовської, В.М. Пашкова, Г. Л. Панфілової, О.О. Правової, В.Д. Примака, І.Р. Пташник, З.М. Мнушко, М. М. Новицької, А.В. Неділько, А.С. Немченко, В. П. Черних, В.О. Савченко, Ю. П. Спіженко, А.О. Татаренко, С.В. Книша, Д. Й. Клапатога, А.А. Котвіцької, І. В. Кубаревої, С. Г. Стеценка, І.Я. Сенюти, Р. О. Стефанчука, Р. А. Майданика та ін.

У виданні розглядаються питання теоретико-методологічних основ політики та публічного управління у сфері охорони здоров'я (тема 1), управління охороною громадського здоров'я (тема 2), основ господарської діяльності, страхування у сфері охорони здоров'я в Україні та правового змісту медичної допомоги та медичної послуги (тема 4), системи прав людини у сфері охорони здоров'я (тема 5), правового статусу суб'єктів медичних правовідносин (тема 6), правового регулювання медичних експертиз (тема 7), юридичної відповідальності у сфері охорони здоров'я (тема 8) та ін.

Заслуговує на увагу тема 3, в якій розкрито предмет, метод, функції, джерела, принципи та структуру медичного права, поняття та ознаки відносин з надання медичної допомоги, особливості їх взаємодії з правовідносинами у сфері охорони здоров'я, поняття, види, склад та класифікацію медичних відносин за різними критеріями тощо (схеми 41-120).

Медичним працівникам в нагоді стане матеріал, який стосується категорій ЛЗ, у тому числі, визначено які ЛЗ відпускаються за рецептом, наведено загальні вимоги до виписування рецептів та до їх написання, правила заповнення рецептурного бланка форми № 1 (ф-1), спеціального рецептурного бланка форми № 3 (ф-3) та особливості виписування рецептів на ЛЗ, які підлягають реімбурсації (схеми 557-569).

Пропонований матеріал буде корисним не тільки студентам, але й медичним працівникам закладів охорони здоров'я (ЗОЗ). Приміром, тема 16 включає поняття вхідного та державного контролю якості ЛЗ, вимоги до приміщень та загальні вимоги до організації зберігання, утилізації та знищення ЛЗ у лікувально-профілактичних закладах (ЛПЗ) (схеми 570-788). Тема 17 розкриває порядок придбання, перевезення, зберігання, відпуск, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у ЗОЗ, зокрема, їх поняття та класифікацію, відповідальних осіб за роботу з ними, облік та зберігання вказаних препаратів наркотичних засобів в ЗОЗ, їх призначення, умови отримання, передачу до члена сім'ї хворого та механізм повернення невикористаних залишків ЛЗ, що містять наркотичні засоби до ЛПЗ (схеми 589-614).

Окрему частину навчального посібника складає матеріал основ фармацевтичного права, нещодавно виданий автором окремим виданням.

Заключна тема присвячена шляхам розвитку медичної галузі в умовах проведення медичної реформи та реформування фармацевтичного сектору. В ній проаналізовано недоліки наявні в системі охорони здоров'я, проблеми фармацевтичної політики та кроки МОЗ з їх вирішення, проблеми у сфері громадського здоров'я та шляхи їх вирішення а також етапи реалізації Концепції реформування фінансування охорони здоров'я (схеми 696-743).

Нормативно-правові акти, що регулюють відносини у сфері охорони здоров'я та фармації, які наведено у навчальному посібнику, подано станом на 16.02.2020 р.

Альбом схем має низку переваг перед іншими навчальними виданнями: побудова посібника у вигляді схем дає можливість студенту текстуально і візуально засвоювати основні норми та інститути медичного права.

Автор жодним чином не претендує на вичерпність охоплення тем курсу, ні, тим паче, на повноту і правильність вміщених тут суджень. Втім, вважаємо, що наші думки та викладені підходи будуть корисними студентам медичних, стоматологічних та юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів.

З повагою до читача
Олександр Грін

ЗМІСТ

Передмова 3

ОСНОВИ МЕДИЧНОГО ПРАВА

Тема 1. Теоретико-методологічні основи політики та публічного управління у сфері охорони здоров'я

Схема 1. Державна політика України у сфері охорони здоров'я	31
Схема 2. Індикатори державної політики у сфері охорони здоров'я	31
Схема 3. Засади реалізації політики охорони здоров'я	31
Схема 4. Система охорони здоров'я та її основні цілі	32
Схема 5. Принципи формування моделі охорони здоров'я	32
Схема 6. Поняття моделі охорони здоров'я	32
Схема 7. Основні типи економічних моделей охорони здоров'я	32
Схема 8. Види моделей охорони здоров'я країн світу	33
Схема 9. Основні моделі охорони здоров'я в світі	33
Схема 10. Основні моделі організації охорони здоров'я в світі	34
Схема 11. Характерні риси ультраліберальної моделі охорони здоров'я (США)	34
Схема 12. Характерні риси моделі Беверіджа	34
Схема 13. Недоліки і переваги моделі Беверіджа	35
Схема 14. Характерні риси моделі Бісмарка	35
Схема 15. Переваги та недоліки моделі Бісмарка	35
Схема 16. Принципи системи Семашко	36
Схема 17. Загальні риси системи Семашко в сучасній Україні	36
Схема 18. Негативні передумови реформування сфери охорони здоров'я в Україні	36
Схема 19. Реформа системи охорони здоров'я та її основні напрями	37
Схема 20. Шляхи удосконалення системи охорони здоров'я в Україні	37

Тема 2. Управління охороною громадського здоров'я

Схема 21. Громадське здоров'я	38
Схема 22. Поняття «громадське здоров'я» (за І. Я. Сенютою)	38
Схема 23. Поняття «охорона громадського здоров'я» (за І. Я. Сенютою)	38
Схема 24. Завдання охорони громадського здоров'я	39
Схема 25. Проблеми, які розв'язує охорона громадського здоров'я	39
Схема 26. Громадське здоров'я як комплексна категорія	40
Схема 27. Детермінанти здоров'я (група факторів ризику)	40
Схема 28. Здоров'я як складова людського капіталу	41

Схема 29. Міжнародні документи у сфері громадського здоров'я	41
Схема 30. Принципи і напрями дій згідно Оттавської хартії	42
Схема 31. Стратегії Оттавської хартії (1986 р.)	42
Схема 32. Пріоритети зміцнення здоров'я за Джакартською декларацією (1997 р.)	42
Схема 33. Банкокська хартія (2005 р.)	43
Схема 34. Таллінська хартія (2008 р.)	43
Схема 35. Головні цілі політики «Здоров'я – 2020»	43
Схема 36. Принципи стратегії Мінської декларації (2015 р.)	44
Схема 37. Стратегії Оттавської хартії (1986 р.)	44
Схема 38. Перший компонент підходу Мінської декларації (діяти раніше)	44
Схема 39. Другий компонент підходу Мінської декларації (діяти вчасно)	45
Схема 40. Третій компонент підходу Мінської декларації (діяти спільно)	45

Тема 3. Медичне право і його місце в системі права і законодавства України.

Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні

Схема 41. Поняття «охорона здоров'я» (за І.Я. Сенютою)	46
Схема 42. Поняття «охорона здоров'я» (за Ц.І. Вінслоу)	46
Схема 43. Багатоелементність системи охорони здоров'я	46
Схема 44. Поняття «медико-санітарна допомога»	47
Схема 45. Співвідношення понять «медико-санітарна допомога» та «охорона здоров'я» (за В.М. Рудим)	47
Схема 46. Державна політика в галузі охорони здоров'я	47
Схема 47. Співвідношення між медичним правом і правом охорони здоров'я (за Н.Б. Болотіною)	48
Схема 48. Наукові підходи до питання про галузеву належність відносин у галузі охорони здоров'я	48
Схема 49. Предмет медичного права (за С.Г. Стеценко)	48
Схема 50. Предмет медичного права (за Р.А. Майдаником)	49
Схема 51. Відносини щодо здійснення професійної діяльності з медичною метою (за Р.А. Майдаником)	49
Схема 52. Відносини щодо здійснення діяльності немедичного призначення (за Р.А. Майдаником)	49
Схема 53. Ознаки відносин з надання медичної допомоги (за Р.А. Майдаником)	50
Схема 54. Взаємодія правовідносин із надання медичної допомоги з правовідносинами у сфері охорони здоров'я (за Р.А. Майдаником)	50
Схема 55. Поняття відносин з надання медичної допомоги (за Р.А. Майдаником)	51

Схема 56. Метод медичного права	51
Схема 57. Способи правового регулювання відносин з надання медичної допомоги (за Р.А. Майдаником)	51
Схема 58. Поняття медичного права	52
Схема 59. Функції медичного права (за С.Г. Стеценко)	52
Схема 60. Принципи медичного права	53
Схема 61. Відмежування медичного права від суміжних галузей права (за Р.А. Майдаником)	53
Схема 62. Співвідношення медичного та фармацевтичного права (за З.С. Гладуном)	54
Схема 63. Зв'язок фармацевтичної діяльності з наданням медичної допомоги	54
Схема 64. Поняття «фармацевтична послуга» (за О. Безруковою)	54
Схема 65. Поняття біоетики за (В.І. Харитоновною)	55
Схема 66. Взаємозв'язок біоетики з медичним правом	55
Схема 67. Біоетика та біоправо, їх співвідношення з медичним правом (за Р.А. Майдаником)	55
Схема 68. Поняття біомедичної етики та коло її основних проблем (за В.В. Глуховським)	56
Схема 69. Поняття етичних комітетів та місця їх функціонування (за П.Д. Тищенко)	56
Схема 70. Етичні принципи які забезпечують діяльність етичних комітетів	56
Схема 71. Порядок створення та повноваження етичних комітетів (комісій)	57
Схема 72. Поняття медичних правовідносин	57
Схема 73. Види медичних правовідносин	57
Схема 74. Медичні відносини за напрямками діяльності	58
Схема 75. Медичні відносини за ступенем визначеності суб'єктного складу	58
Схема 76. Медичні відносини за характером дій зобов'язаного суб'єкта	58
Схема 77. Склад медичних правовідносин	59
Схема 78. Поняття та групи суб'єктів медичних правовідносин	59
Схема 79. Поняття правосуб'єктності	59
Схема 80. Умови, за яких особа може вважатися суб'єктом медичних правовідносин	60
Схема 81. Ознаки, за наявності яких заклади охорони здоров'я стають суб'єктом медичних правовідносин	60
Схема 82. Поняття об'єкта медичних відносин	61
Схема 83. Зміст медичних правовідносин	61

Схема 84. Передумови виникнення медичних правовідносин	61
Схема 85. Поняття системи медичного права (за Р.А. Майдаником)	62
Схема 86. Система медичного права як галузі права	62
Схема 87. Поняття «норма медичного права»	62
Схема 88. Особливості медичного права	62
Схема 89. Поняття «інститут медичного права»	63
Схема 90. Поняття «підгалузь медичного права»	63
Схема 91. Поділ правових норм та інститутів медичного права	63
Схема 92. Структура Загальної частини медичного права	64
Схема 93. Структура Особливої частини медичного права (за Р.А. Майдаником)	65
Схема 94. Основні концепції медичного права	65
Схема 95. Концепція медичного права як цивільного права	65
Схема 96. Концепція медичного права як адміністративного права	66
Схема 97. Концепція медичного права як сфери соціального забезпечення	66
Схема 98. Медичне право як підгалузь права соціального забезпечення	66
Схема 99. Концепція визнання медичного права охоронооздоровчим правом	66
Схема 100. Концепція комплексного характеру медичного права	67
Схема 101. Критика підходів до медичного права як галузі права (за Р.А. Майдаником)	67
Схема 102. Медичне право як навчальна дисципліна	68
Схема 103. Особливість медичного права як навчальної дисципліни (за С.Г. Стеценком)	68
Схема 104. Медичне право як сфера юридичної науки	69
Схема 105. Основні завдання науки медичного права (за С.Г. Стеценком)	69
Схема 106. Поняття джерел медичного права та їх особливості (за С.Г. Стеценком)	69
Схема 107. Критерії для класифікації джерел медичного права (за С.Г. Стеценком)	70
Схема 108. Обставини з якими пов'язана актуальність створення Медичного кодексу (за С.Г. Стеценком)	71
Схема 109. Основні принципи Медичного кодексу України (за С.Г. Стеценком)	71
Схема 110. Поняття медичного законодавства	72
Схема 111. Специфіка медичного законодавства обумовлена:	72
Схема 112. Джерела медичного законодавства України	73
Схема 113. Коротка характеристика основних джерел медичного права (початок)	73

Схема 114. Коротка характеристика основних джерел медичного права (закінчення)	74
Схема 115. Систематизація законів у сфері медичного права (за І.Я. Сенютою)	75
Схема 116. Рівні закріплення міжнародно-правових стандартів у сфері охорони здоров'я	76
Схема 117. Міжнародні документи, які регулюють проблеми здоров'я в контексті прав людини	76
Схема 118. Елементи міжнародної системи охорони здоров'я	77
Схема 119. Акти правового регулювання питань охорони здоров'я у Європі	78
Схема 120. Міжнародні документи про охорону здоров'я ВООЗ	78

Тема 4. Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги та медичної послуги

Схема 121. Поняття «здоров'я людини» (за І. Я. Сенютою)	79
Схема 122. Зasadничі імперативи охорони здоров'я (Статут ВООЗ 1948 р.)	79
Схема 123. Поняття «здоров'я»	80
Схема 124. Поняття «здоров'я» (за І.Я. Сенютою)	80
Схема 125. Господарська діяльність у сфері охорони здоров'я (за Л. Куш)	80
Схема 126. Поняття «реклама» (у т.ч. медична)	81
Схема 127. Вимоги щодо предмета медичної реклами	81
Схема 128. Заборонені до рекламування:	81
Схема 129. Критерії, що застосовуються при визначенні лікарських засобів, рекламування яких заборонене	82
Схема 130. Законодавство та органи, уповноважені забороняти рекламу лікарських засобів	82
Схема 131. Зміст медичної реклами	83
Схема 132. Поняття страхування зобов'язань з надання медичної допомоги	83
Схема 133. Принципи страхування зобов'язань з надання медичної допомоги	84
Схема 134. Зміст права на страхування зобов'язань з надання медичної допомоги	84
Схема 135. Основні види страхування зобов'язань з надання медичної допомоги	84
Схема 136. Відмежування медичного страхування від страхової медицини	85
Схема 137. Поняття медичного страхування	85
Схема 138. Поняття добровільного медичного страхування (ДМС) та його види	85
Схема 139. Підвиди соціального страхування	86
Схема 140. Види медичного страхування за ступенем добровільності	86
Схема 141. Основні моделі медичного страхування	86

Схема 142. Основні форми фінансування охорони здоров'я	86
Схема 143. Принципи обов'язкового медичного страхування (ОМС)	87
Схема 144. Види загальнообов'язкового соціального страхування	87
Схема 145. Загальна характеристика ОМС	88
Схема 146. Державне обов'язкове страхування медичних працівників	89
Схема 147. Поняття та правова природа договору медичного страхування	90
Схема 148. Умови договору ДМС	90
Схема 149. Елементи договору медичного страхування	91
Схема 150. Види страхових полісів медичного страхування	92
Схема 151. Програми ДМС	92
Схема 152. Системи страхування професійної відповідальності медичних працівників	93
Схема 153. Договір страхування професійної відповідальності медичних працівників	94
Схема 154. Поняття «домедична допомога»	95
Схема 155. Законодавство про надання екстренної медичної допомоги населенню	95
Схема 156. Сутність медичної допомоги та її межі	95
Схема 157. Поняття «медична допомога»	96
Схема 158. Поняття «медична допомога» у широкому і вузькому значеннях	96
Схема 159. Поняття «планова медична допомога»	96
Схема 160. Співвідношення медичної допомоги і медичної послуги	96
Схема 161. Поняття медичної послуги та її складові	97
Схема 162. Види медичних послуг	97
Схема 163. Рентабельність медичної послуги	97
Схема 164. Відмежування послуги від роботи	98
Схема 165. Поняття змішаного договору у медичному праві	98
Схема 166. Поняття договору	99
Схема 167. Основні принципи договору	99
Схема 168. Значення терміну «договір»	99
Схема 169. Значення договору в товарно-грошовому обороті	100
Схема 170. Відмежування договору від рішення загальних зборів	100
Схема 171. Відмежування договору від суміжних конструкцій	100
Схема 172. Поняття свободи договору	101
Схема 173. Співвідношення актів цивільного законодавства і договору	101
Схема 174. Зміст принципу свободи договору (за А. Луць)	101
Схема 175. Особливості прояву принципу свободи на стадії виконання договору	

(за Т. Боднар)	102
Схема 176. Випадки обмеження свободи договору	102
Схема 177. Концепції класифікації цивільно-правових договорів	103
Схема 178. Класифікація договору за ЦК України	103
Схема 179. Класифікація договору (дихотомічний поділ):1	104
Схема 180. Класифікація договору (дихотомічний поділ):2	105
Схема 181. Класифікація договорів за економіко-юридичним критерієм (за О.Юффе)	106
Схема 182. Класифікація договорів залежно від їх правової мети (за В. Луцем)	106
Схема 183. Багатоступенева класифікація договорів (за Л. Веретельник)	107
Схема 184. Інтегровані договори	108
Схема 185. Нетипові договори	108
Схема 186. Поняття публічного договору	109
Схема 187. Основні елементи публічного договору	109
Схема 188. Види публічного договору за ЦК України	110
Схема 189. Договори, які можуть бути віднесені до публічних	110
Схема 190. Поняття договору приєднання	111
Схема 191. Ознаки договору приєднання	111
Схема 192. Види договорів приєднання	111
Схема 193. Договір про встановлення сервітуту	111
Схема 194. Особливості договору про надання платних медичних послуг	112
Схема 195. Обґрунтування необхідності письмової форми договору	112
Схема 196. Поняття договору про надання медичних послуг	113
Схема 197. Загальна характеристика договору про надання медичних послуг (початок)	113
Схема 198. Загальна характеристика договору про надання медичних послуг (закінчення)	114
Схема 199. Відповідальність сторін за договором про надання медичних послуг	114
 Тема 5. Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я.	
Схема 200. Поняття концепції прав людини	115
Схема 201. Принципи (стандарти) прав людини	115
Схема 202. Права людини у сфері охорони здоров'я	115
Схема 203. Покоління прав людини	116
Схема 204. Класифікація прав людини за ступенем сприйняття у суспільстві	116

Схема 205. Класифікація прав людини у сфері охорони здоров'я	117
Схема 206. Класифікація за сферою дії і суб'єктом здійснення прав	117
Схема 207. Права пацієнтів поділяють на:	118
Схема 208. Конституційні права громадян, які безпосередньо відносяться до сфери охорони здоров'я	118
Схема 209. Конституційні права громадян, які опосередковано стосуються охорони здоров'я	119
Схема 210. Права осіб, які надають медичну допомогу	120
Схема 211. Стандарти прав людини у сфері охорони здоров'я	120
Схема 212. Поняття єдиного медичного простору	120
Схема 213. Складові єдиного медичного простору	120
Схема 214. Елементи єдиного медичного простору	121
Схема 215. Аспекти права людини на життя	121
Схема 216. Зміст права людини на життя	122
Схема 217. Розуміння права на життя	123
Схема 218. Елементи змісту конституційного права людини на життя (за О. Домбровською)	123
Схема 219. Початковий момент життя	124
Схема 220. Кінцевий момент життя	125
Схема 221. Пропозиції щодо законодавчого закріплення «права на смерть»	125
Схема 222. Характерні риси поняття «евтаназія» (за Р. О. Стефанчуком)	126
Схема 223. Підходи до розуміння евтаназії в сучасній науці	126
Схема 224. Поняття «евтаназія»	127
Схема 225. Поняття «еутаназія» (за Р. Стефанчуком)	127
Схема 226. Видова класифікація евтаназії	128
Схема 227. Способи здійснення евтаназії	128
Схема 228. Види евтаназії за суб'єктом волевиявлення	128
Схема 229. Форми активної евтаназії	129
Схема 230. Аргументи прихильників пасивної евтаназії	129
Схема 231. Обставини, за яких можлива пасивна евтаназія	130
Схема 232. Відмежування права на евтаназію від права пацієнта відмовитися від лікування	130
Схема 233. Основні аргументи противників евтаназії	131
Схема 234. Поняття «біоправо»	132
Схема 235. Поняття «біоюриспруденція»	132
Схема 236. Поняття «правова біомедицина»	132

Схема 237. Поняття «правова танатологія»	132
Схема 238. Групи танатологічних прав (за О. Запорожченко)	133
Схема 239. Смерть та її види	133
Тема 6. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин	
Схема 240. Пацієнт як суб'єкт медичних правовідносин	134
Схема 241. Заклади охорони здоров'я стають суб'єктом за наявності:	134
Схема 242. Групи прав і обов'язків у вказаних правовідносинах	134
Схема 243. Права і обов'язки, що складають основу медичних правовідносин	135
Схема 244. Права і обов'язки, закріплені за окремими категоріями громадян	135
Схема 245. Додаткові права і обов'язки	135
Схема 246. Правовий статус медичного працівника	136
Схема 247. Поняття «право (свобода)»	136
Схема 248. Медичні працівники мають право на:	136
Схема 249. Види атестації лікарів	137
Схема 250. Атестація на звання «лікар-спеціаліст»	137
Схема 251. Вимоги до посади лікаря-спеціаліста	138
Схема 252. Результати атестації на звання лікаря-спеціаліста	138
Схема 253. Атестація на присвоєння кваліфікаційної категорії	139
Схема 254. Кваліфікаційні категорії лікарів-спеціалістів	140
Схема 255. Результати атестації на присвоєння кваліфікаційної категорії	140
Схема 256. Атестація на підтвердження кваліфікаційної категорії	141
Схема 257. Діяльність у галузі народної та нетрадиційної медицини	141
Схема 258. Терміни, які вживаються у вказаній галузі	142
Схема 259. До загальнодозволених видів медичної діяльності не належать:	142
Схема 260. Медична діяльність (за Л. Дешко)	143
Схема 261. Форми медичної діяльності (за Л. Дешко)	143
Схема 262. Поняття «закладу охорони здоров'я» (за В. Пашковим)	144
Схема 263. Класифікація закладів охорони здоров'я за організаційно-правовою формою	144
Схема 264. Поняття «ліцензія» та «ліцензійні умови»	145
Схема 265. Заклад охорони здоров'я повинен мати:	145
Схема 266. Поняття «медична практика»	146
Схема 267. Акредитація закладу охорони здоров'я	146
Схема 268. Господарська діяльність з медичної практики здійснюється за наявності:	147

Схема 269. Перелік закладів охорони здоров'я	147
Схема 270. Обов'язок надання медичної інформації (ст. 39 «Основ...»)	148
Схема 271. Поняття «медична таємниця»	148
Схема 272. Відомості про стан здоров'я, які не можуть бути розголошені	149
Схема 273. Групи відомостей, які складають зміст таємниці про стан здоров'я	149
Схема 274. Поняття «лікарська таємниця» (ст. 40 «Основ...»)	149
Схема 275. Основні суб'єкти збереження лікарської таємниці	150
Схема 276. Таємниця про стан здоров'я може порушуватись у наступних випадках:	150
Схема 277. Заборона вимагати та подавати інформацію про діагноз	151
Схема 278. Права фізичної особи, яка перебуває на стаціонарному лікуванні	151
Схема 279. Громадяни України мають право на охорону здоров'я, що передбачає:	152
Схема 280. Громадяни України зобов'язані:	153
Схема 281. Основні права і обов'язки пацієнта (початок)	153
Схема 282. Основні права і обов'язки пацієнта (закінчення)	154

Тема 7. Правове регулювання медичних експертиз

Схема 283. Поняття нещасного випадку у медичній практиці	155
Схема 284. Поняття недосвідченості у роботі лікаря	155
Схема 285. Поняття «лікарська помилка»	155
Схема 286. Несприятливі наслідки можуть бути зумовлені:	156
Схема 287. Види лікарських помилок	156
Схема 288. Умови усунення недоліків у діяльності лікаря	157
Схема 289. Шляхи покращення надання медичної допомоги	157
Схема 290. Листок непрацездатності видається:	157
Схема 291. Видавати листки непрацездатності мають:	158
Схема 292. Видавати листки непрацездатності не мають права:	158
Схема 293. Порядок видачі листків непрацездатності (початок)	159
Схема 294. Порядок видачі листків непрацездатності (закінчення)	159
Схема 295. Листок непрацездатності не видається для догляду:	159
Схема 296. Порядок направлення на медико-соціальну експертну комісію МСЕК	160
Схема 297. Поняття МСЕК	160
Схема 298. Порядок організації та проведення медико-соціальної експертизи встановлюється:	161
Схема 299. Групи інвалідності	161
Схема 300. Структурна організація МСЕК	161

Схема 301. Профілі МСЕК	162
Схема 302. Склад МСЕК	162
Схема 303. Огляд у МСЕК	163
Схема 304. Поняття «інвалід»	164
Схема 305. Поняття «інвалідність»	164
Схема 306. Поняття «життєдіяльність»	164
Схема 307. Поняття «обмеження життєдіяльності»	164
Схема 308. Поняття та категорії (критерії) життєздатності	165
Схема 309. Ступінь обмеження життєдієздатності	166
Схема 310. Поняття «соціальна недостатність» (дезадаптація)	166
Схема 311. Поняття «соціальна допомога»	166
Схема 312. Реабілітація інвалідів та її види	167
Схема 313. Причини інвалідності	167
Схема 314. Критерії встановлення I групи інвалідності	167
Схема 315. Критерії встановлення II групи інвалідності	168
Схема 316. Критерії встановлення III групи інвалідності	168
Схема 317. Загальне правило відшкодування шкоди завданої каліцтвом (ст. 1195 ЦК)	169
Схема 318. Підстави для відшкодування шкоди за правилами пар. 2 гл. 82 ЦК	169
Схема 319. Складові, на які поділяється шкода, яка підлягає відшкодуванню за правилами ст. 1195 ЦК	169
Схема 320. Визначення розміру середньомісячного заробітку (доходу) потерпілого (ст. 1197 ЦК)	170
Схема 321. Порядок обчислення розміру середньомісячного заробітку (доходу) потерпілого (ст. 1197 ЦК)	170
Схема 322. До втраченого заробітку (доходу) потерпілого включаються:	170
Схема 323. До втраченого заробітку (доходу) потерпілого не включаються:	171
Схема 324. Обчислення середньомісячного заробітку (доходу) потерпілого, який на момент заподіяння йому шкоди не працював	171
Схема 325. Розмір втраченого доходу, що підлягає відшкодуванню (за О. Отрадноюю)	171
Схема 326. Збільшення заробітку потерпілого до каліцтва або іншого ушкодження здоров'я (за О. Отрадноюю)	172
Схема 327. Ступінь втрати потерпілим професійної або загальної працездатності	172
Схема 328. Порядок встановлення ступеня втрати працездатності	173
Схема 329. Огляд потерпілого МСЕК проводить за наявності:	173

Схема 320. Розмір втрати професійної працездатності	174
Схема 331. Окремі випадки встановлення МСЕК ступеня втрати професійної працездатності	175
Схема 332. Відшкодування моральної шкоди у разі заподіяння ушкодження здоров'ю фізичної особи	176
Схема 333. Додаткові витрати, пов'язані із завданням шкоди здоров'ю (ст. 1195 ЦК)	177
Схема 334. Збільшення обсягу та розміру відшкодування шкоди допускається:	178
Схема 335. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я у разі припинення або ліквідації юридичної особи	178
Схема 336. Спеціальні правила відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я	178
Схема 337. Визначення доходу, втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи – підприємця (ст. 1198 ЦК)	179
Схема 338. Перерахунок суми відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я фізичної особи у бік збільшення або зменшення	179
Схема 339. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я малолітньої або неповнолітньої особи (ст. 1199 ЦК)	180
Схема 340. Поняття та джерела судово-медичної експертизи	181
Схема 341. Система судово-медичної служби	181
Схема 342. Компетенція судово-медичної експертизи	181
Схема 343. Вимоги до проведення судово-медичної експертизи	182
Схема 344. Організація проведення судово-медичної експертизи	182
Схема 345. Комплексна судово-медична експертиза	183
Схема 346. Особи, присутні на судово-медичній експертизі	183
Схема 347. Висновок судово-медичного експерта	183
 Тема 8. Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я	
Схема 348. Юридична відповідальність медичного працівника	184
Схема 349. Поняття «правопорушення»	184
Схема 350. Склад правопорушення	184
Схема 351. Поняття «юридична відповідальність»	185
Схема 352. Основи юридичної відповідальності	185
Схема 353. Цілі юридичної відповідальності	185

Схема 354. Види юридичної відповідальності	186
Схема 355. Поняття «кримінальна відповідальність»	186
Схема 356. Закон про кримінальну відповідальність	186
Схема 357. Підстави кримінальної відповідальності	187
Схема 358. Поняття Кримінального кодексу України	187
Схема 359. Поняття злочину (ст. 11 КК)	187
Схема 360. Класифікація злочинів (ст. 12 КК)	188
Схема 361. Суб'єкт злочину (ст. 18 КК)	188
Схема 362. Поняття «осудність» (ст. 19 КК)	189
Схема 363. Критерії неосудності	189
Схема 364. Поняття «обмежена осудність» (ст. 20 КК)	190
Схема 365. Вина та її основні критерії	190
Схема 366. Умисел та його види (ст. 24 КК)	190
Схема 367. Необережність та її види (ст. 25 КК)	191
Схема 368. Обставини, що виключають злочинність діяння	191
Схема 369. Поняття співучасті та види співучасників (ст. 26, 27 КК)	192
Схема 370. Поняття та види кримінальних покарань (ст. 50, 51 КК)	193
Схема 371. Основні та додаткові покарання (ст. 52 КК)	193
Схема 372. Поняття «примусові заходи медичного характеру»	194
Схема 373. Особи, до яких вони застосовуються (ст. 93 КК)	194
Схема 374. Види примусових заходів медичного характеру (ст. 94 КК)	194
Схема 375. Поняття примусового лікування (ст. 96 КК)	195
Схема 376. Злочини, що вчиняються медичними працівниками	195
Схема 377. «Медичні» злочини (розділ II КК) (початок)	195
Схема 378. «Медичні» злочини (розділ II КК) (закінчення)	196
Схема 379. Інші злочини медичних працівників	196
Схема 380. Медична діяльність пов'язана з ризиком	196
Схема 381. Умови допустимості медичного втручання	197
Схема 382. Протиправні діяння медичних працівників	197
Схема 383. Інші діяння медичних працівників, що визнаються злочинними	198
Схема 384. Поняття адміністративного правопорушення (проступку)	198
Схема 385. Поняття «адміністративна відповідальність»	199
Схема 386. Види адміністративних підстав	199
Схема 387. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність (ст. 17 КУпАП)	200
Схема 388. Суб'єкти адміністративної відповідальності	200

Схема 389. Поняття адміністративного стягнення	200
Схема 390. Види адміністративних стягнень	201
Схема 391. Види адміністративних стягнень за різними критеріями	201
Схема 392. Структура складу адміністративного правопорушення	202
Схема 393. Поняття та види об'єкту складу адміністративного правопорушення	202
Схема 394. Об'єктивна сторона складу проступку	202
Схема 395. Поняття суб'єкта складу адміністративного правопорушення	202
Схема 396. Поняття суб'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення	203
Схема 397. Адміністративні правопорушення, що вчиняються медичними працівниками	203
Схема 398. Інші адміністративні правопорушення медичних працівників	204
Схема 399. Адміністративні правопорушення в галузі охорони здоров'я населення (початок)	204
Схема 400. Адміністративні правопорушення в галузі охорони здоров'я населення (закінчення)	205
Схема 401. Переклад терміну «деліктна відповідальність»	206
Схема 402. Концепції цивільно-правової відповідальності	206
Схема 403. Взаємозв'язок між відшкодуванням шкоди та цивільно-правовою відповідальністю (за Т. Ківаловою)	207
Схема 404. Поняття «юридична відповідальність»	207
Схема 405. Зв'язок юридичної відповідальності з категорією «конкретний (суб'єктивний) юридичний обов'язок (за Т. Ківаловою)	207
Схема 406. Характерні ознаки юридичної відповідальності	208
Схема 407. Поняття юридичної відповідальності (за Т. Ківаловою)	208
Схема 408. Загальні принципи юридичної відповідальності	208
Схема 409. Засади цивільно-правової відповідальності	209
Схема 410. Загальні галузеві засади цивільно-правової відповідальності	209
Схема 411. Спеціальні принципи регулювання зобов'язань відшкодування шкоди	209
Схема 412. Функції недоговірної цивільно-правової відповідальності	
Забезпечують	209
Схема 413. Види цивільно-правової відповідальності	210
Схема 414. Зміст цивільно-правових відносин відшкодування шкоди	210
Схема 415. Поняття цивільно-правової недоговірної (деліктної) відповідальності (за Д. Бобровою)	211
Схема 416. Поняття цивільно-правової відповідальності (за О. Іоффе)	211

Схема 417. Поняття цивільно-правової відповідальності (за І. Канзафаровою)	211
Схема 418. Поняття цивільно-правової недоговорної відповідальності за завдання шкоди (за Т. Ківаловою)	211
Схема 419. Медичні працівники як суб'єкти цивільно-правової відповідальності	212
Схема 420. Договірна відповідальність медичних працівників	212
Схема 421. Деліктна відповідальність медичних працівників	213
Схема 422. Настання цивільно-правової відповідальності медичних працівників незалежно від вини	213
Схема 423. Поняття «моральна шкода»	214
Схема 424. Зміст моральної шкоди	214
Схема 425. Поняття «немайнова шкода»	214
Схема 426. Поняття «немайнова шкода» (стосовно юридичних осіб)	215
Схема 427. Співвідношення понять «компенсація» та «відшкодування» (стосовно моральної шкоди)	215
Схема 428. Підходи до відшкодування моральної (немайнової) шкоди	215
Схема 429. Суб'єкт права вимоги компенсації моральної шкоди (за О. Отрадновою)	216
Схема 430. Умови виникнення зобов'язань з відшкодування моральної шкоди	216
Схема 431. Обставини, які необхідно з'ясувати при покладенні на особу обов'язку відшкодування моральної шкоди	217
Схема 432. Наявність моральної шкоди у потерпілого та критерії визначення розміру її грошової компенсації	217
Схема 433. Спосіб і розмір відшкодування моральної (немайнової) шкоди	218
Схема 434. Автори методик нарахування розміру компенсації моральної шкоди та назви їх праць	218
Схема 435. Неправомірність рішення, дії чи бездіяльності заподіювача шкоди	219
Схема 436. Причинний зв'язок між неправомірною поведінкою заподіювача шкоди та виникненням моральної шкоди	219
Схема 437. Вина особи, яка завдала моральну шкоду	219
Схема 438. Перелік випадків, за яких моральна шкода відшкодовується незалежно від вини заподіювача	220
Схема 439. Звільнення боржника від відповідальності за завдану моральну шкоду	221
Схема 440. Наукові підходи до проблеми співвідношення компенсації моральної шкоди зі способами захисту суб'єктивних цивільних прав та заходами цивільно-правової відповідальності	221
Схема 441. Компенсація моральної (немайнової) шкоди в договірних відносинах	222

Схема 442. Строки позовної давності щодо вимог про відшкодування моральної (немайнової) шкоди	222
Схема 443. Відшкодування моральної шкоди у цивільно-правовій відповідальності медичних працівників	223
Схема 444. Матеріальна відповідальність медичних працівників(початок)	223
Схема 445. Матеріальна відповідальність медичних працівників(закінчення)	224
Схема 446. Дисциплінарна відповідальність медичних працівників	224

ОСНОВИ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПРАВА

Тема 9. Фармацевтична діяльність та її сутність. Фармацевтичне законодавство та право

Схема 447. Поняття «фармація»	225
Схема 448. Поняття «фармацевтична діяльність»	225
Схема 449. Блоки правових норм у фармацевтичній діяльності	226
Схема 450. Поняття «фармацевтичне право»	226
Схема 451. Поняття «фармацевтичне законодавство»	227
Схема 452. Предмет фармацевтичного законодавства	227
Схема 453. Особливості фармацевтичного законодавства	227
Схема 454. Основні інститути фармацевтичного законодавства	228

Тема 10. Лікарські засоби та вироби медичного призначення як об'єкти правовідносин

Схема 455. Поняття «лікарські засоби» (ЛЗ)	229
Схема 456. До лікарських засобів належать	229
Схема 457. Лікарські засоби як об'єкт правовідносин	229
Схема 458. Основні критерії застосування ЛЗ	230
Схема 459. Обігоздатність як критерій застосування ЛЗ	230
Схема 460. За ступенем шкідливих властивостей ЛЗ поділяються:	230
Схема 461. Розподіл ЛЗ за характером їх відпуску з аптеки	231
Схема 462. Основні причини невідповідності вимогам якості ЛЗ (за А. С. Немченко)	231
Схема 463. Основні елементи регулювання якості ЛЗ	231
Схема 464. Поняття «лікарські засоби сумнівної якості»	232
Схема 465. Поняття «неякісні (субстандартні) лікарські засоби» (за А. С. Немченко)	232

Схема 466. Поняття «фальсифіковані лікарські засоби» (Україна)	232
Схема 467. Поняття «фальсифіковані лікарські засоби» (ВООЗ)	233
Схема 468. Масштаби фальсифікації ЛЗ у світі (ВООЗ) (за А. С. Немченко)	233
Схема 469. Типи фальсифікованих (контрафактних) ЛЗ (за А. С. Немченко)	233
Схема 470. Фактори, що сприяють фальсифікації ЛЗ (за А. С. Немченко)	234
Схема 471. Програма допомоги країнам у боротьбі з фальсифікованими ЛЗ (ВООЗ, 1995 р.) (за А. С. Немченко)	234
Схема 472. Міжнародна цільова група (ІМРАСТ) (за А. С. Немченко)	234
Схема 473. Система співробітництва з фарм. інспекціями PIC/S (за А. С. Немченко)	235
Схема 474. Угода PIC/S (за А. С. Немченко)	235
Схема 475. Відповідальність за фальсифікацію ЛЗ у світі (за А. С. Немченко)	235
Схема 476. До основних найменувань ЛЗ належать	236
Схема 477. Вироби медичного призначення (ВМП)	236

Тема 11. Правове регулювання господарської діяльності на фармацевтичному ринку України

Схема 478. Поняття «фармацевтичний ринок»	237
Схема 479. Структура фарм. ринку	237
Схема 480. Особливості фарм. ринку	237
Схема 481. Поняття «суб'єкти фарм. ринку»	238
Схема 482. Підсистеми суб'єктів фарм. ринку	238
Схема 483. Поняття «об'єкти фарм. ринку»	238
Схема 484. Споживачі фарм. продукції та їх типи	238
Схема 485. Види фарм. (аптечних) закладів	239
Схема 486. Поняття «аптека»	239
Схема 487. Види аптек відповідно до критеріїв класифікації	239
Схема 488. Аптечний склад (база)	240
Схема 489. Види аптечних складів відповідно до критеріїв класифікації	240
Схема 490. Поняття «контрольно-аналітичні лабораторії»	240
Схема 491. ВООЗ та її завдання	241
Схема 492. Функції ВООЗ	241
Схема 493. Функції ВООЗ у сфері фармації	241
Схема 494. Міжнародна фармацевтична федерація (FIP)	242
Схема 495. Європейське агенство з оцінювання мед. продукції (ЕМЕА)	242
Схема 496. Система фармаконагляду ЄС	243

Схема 497. Європейська фармакопея	243
Схема 498. Світова організація торгівлі (COT)	243
Схема 499. Основні цілі діяльності COT	244
Схема 500. Конвенція MEDICRIME	244

Тема 12. Система державного регулювання фармацевтичної діяльності в Україні

Схема 501. Поняття «державне регулювання»	245
Схема 502. Основні механізми регулювання фарм. діяльності	245
Схема 503. Види методів держ. регулювання фарм. сектору	246
Схема 504. Види методів прямого та непрямого впливу	246
Схема 505. Адміністративні методи держ. регулювання фарм. сектора	246
Схема 506. Економічне регулювання фарм. сектора здійснюється	247
Схема 507. Органи управління фарм. сектора	247

Тема 13. Основні механізми державного регулювання обігу лікарських засобів.

Основні принципи, регуляторні функції та механізми

Схема 508. Регуляторна діяльність у сфері обігу ЛЗ	248
Схема 509. Система державного регулювання обігу ЛЗ	248
Схема 510. Мета регуляторної діяльності держави у сфері обігу ЛЗ	248
Схема 511. Правова основа регуляторної діяльності держави	249
Схема 512. Поняття «державне регулювання обігу ЛЗ»	249
Схема 513. Основні принципи регуляторного органу	249
Схема 514. Напрямки державної політики у сфері регулювання обігу ЛЗ	250
Схема 515. Заходи контролю уповноваженими органами у сфері обігу ЛЗ	250
Схема 516. Регуляторні функції державного регулювання обігу ЛЗ	251

Тема 14. Міжнародне та національне нормативно-правове регулювання системи забезпечення якості лікарських засобів

Схема 517. Система забезпечення якості ЛЗ (за А. С. Немченко)	252
Схема 518. Взаємозв'язок систем якості та їх ієрархія (за А. С. Немченко)	252
Схема 519. Міжнародний досвід управління якістю ЛЗ (за А. С. Немченко)	252
Схема 520. Поняття «належні практики» та їх концепція (за А. С. Немченко)	253
Схема 521. Види «належних практик» у фармації	253
Схема 522. Поняття «належна лабораторна практика»	254
Схема 523. Поняття «належна клінічна практика»	254
Схема 524. Поняття «належна виробнича практика»	254

Схема 525. Поняття «належна практика дистрибуції»	254
Схема 526. Поняття «належна аптечна практика»	255
Схема 527. Поняття «належна практика зберігання»	255
Схема 528. Поняття «належна практика вирощування активної сировини»	255
Схема 529. Поняття «належна практика для нац. лаб. з контролю ЛЗ»	255
Схема 530. Поняття «стандартизація ЛЗ» та її види (за А. С. Немченко)	256
Схема 531. Серія стандартів ISO 9000	256
Схема 532. Система менеджменту якості ISO (за А. С. Немченко)	257
Схема 533. Поняття «фармаконагляд» (за А. С. Немченко)	257
Схема 534. Моніторинг безпечності лікарських засобів здійснюють (за А. С. Немченко)	258
Схема 535. Міжнародна програма з моніторингу ЛЗ (за А. С. Немченко)	258
Схема 536. Якість лікарського засобу	258
Схема 537. Поняття «система якості»	259
Схема 538. Критерії якості лікарських засобів встановлені ВООЗ	259
Схема 539. Вимоги до якості лікарських засобів в Україні	259
Схема 540. Якість лікарського засобу закладається	260
Схема 541. Забезпечення якості ліків	260
Схема 542. Поняття «контроль якості»	260
Схема 543. Основні вимоги до контролю якості ЛЗ	261
Схема 544. Модель системи забезпечення якості ЛЗ (за А. С. Немченко)	261
Схема 545. Організаційна структура системи контролю якості ЛЗ в Україні (за А. С. Немченко)	262
Схема 546. Елементи національної лікарської політики	262
Схема 547. Види НПА, що приймаються суб'єктами нормотворення	263
Схема 548. Державний контроль якості ЛЗ	263
Схема 549. Поняття «Держлікслужба України»	263
Схема 550. Територіальні органи Держлікслужби України	264
Схема 551. Основні завдання Держлікслужби	264
Схема 552. НПА щодо питань якості ЛЗ (початок)	264
Схема 553. НПА щодо питань якості ЛЗ (закінчення)	265
Схема 554. Гармонізація нац. законодавства з міжнар. та європ. правилами	266
Схема 555. Впровадження інтегрованих систем управління якістю ISO/GMP	266
Схема 556. Основні завдання Плану заходів щодо виконання Концепції розвитку фарм. сектору	266

Тема 15. Критерії визначення категорій відпуску лікарських засобів

Схема 557. Критерії визначення категорій ЛЗ:	267
Схема 558. Лікарські засоби, які відпускаються за рецептом	267
Схема 559. Лікарські засоби, які відпускаються за разовими чи багаторазовими рецептами:	267
Схема 560. Лікарські засоби, які відпускаються за спеціальним рецептом	268
Схема 561. Лікарські засоби, які мають обмежену галузь застосування	268
Схема 562. Лікарські засоби, які відпускаються без рецепта	269
Схема 563. Загальні вимоги до виписування рецептів (початок)	269
Схема 564. Загальні вимоги до виписування рецептів (закінчення):	270
Схема 565. Рецепти обов'язково виписуються на	270
Схема 566. Вимоги до написання рецептів	271
Схема 567. Правила заповнення рецептурного бланка форми № 1 (ф-1)	272
Схема 568. Правила заповнення спец. рецептурного бланка форми № 3 (ф-3)	273
Схема 569. Особливості виписування рецептів на ЛЗ, які підлягають реімбурсації	274

Тема 16. Зберігання та контроль якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах

Схема 570. Вхідний контроль якості ЛЗ у ЛПЗ	275
Схема 571. Держ. контроль якості ЛЗ у ЛПЗ	275
Схема 572. ЛПЗ закупають і одержують ЛЗ	275
Схема 573. Забороняється мед. використання (застосування) ЛЗ	276
Схема 574. Експлуатація обладнання та приміщень ЛПЗ призначених для зберігання ЛЗ має	276
Схема 575. Вимоги до приміщення для зберігання ЛЗ (початок)	276
Схема 576. Вимоги до приміщення для зберігання ЛЗ (закінчення)	277
Схема 577. Заг. вимоги до орг. зберігання ЛЗ у приміщеннях ЛПЗ (початок)	277
Схема 578. Заг. вимоги до орг. зберігання ЛЗ у приміщеннях ЛПЗ (продовження)	278
Схема 579. Заг. вимоги до орг. зберігання ЛЗ у приміщеннях ЛПЗ (закінчення)	278
Схема 580. Порядок орг. зберігання ЛЗ у відділеннях ЛПЗ	279
Схема 581. Головними обов'язками Уповн. особи ЛПЗ є:	280
Схема 582. Уповн. особа ЛПЗ, здійснюючи вхідний контроль якості ЛЗ повинна: (початок)	280
Схема 583. Уповн. особа ЛПЗ, здійснюючи вхідний контроль якості ЛЗ повинна: (закінчення)	281

Схема 584. Дії Уповн. особи у разі позитивного та негативного вхідного контролю	282
Схема 585. Держ. контроль якості ЛЗ у ЛПЗ	282
Схема 586. Терміни, які використовуються у Правилах утилізації та знищення ЛЗ:	283
Схема 587. Порядок поводження з ЛЗ, що не підлягають подальшому використанню (початок)	283
Схема 588. Порядок поводження з ЛЗ, що не підлягають подальшому використанню (закінчення)	283
Тема 17. Придбання, перевезення, зберігання, відпуск, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я	
Схема 589. НПА у сфері обігу нарк. засобів, псих. речовин і прекурсорів	285
Схема 590. Нарк. засоби, псих. речовини і прекурсори та їх класифікація (початок)	285
Схема 591. Нарк. засоби, псих. речовини і прекурсори та їх класифікація (закінчення)	286
Схема 592. Поняття «обіг нарк. засобів, псих. речовин і прекурсорів»	286
Схема 593. Поняття «препарат»	286
Схема 594. Поняття «прекурсори» та «психотропні речовини»	287
Схема 595. Дія порядку не поширюється на:	287
Схема 596. Відповідальні особи за роботу з нарк. засобами в ЗОЗ	288
Схема 597. Порядок приймання препаратів наркотичних засобів	288
Схема 598. Облік препаратів нарк. засобів ведеться ЗОЗ:	289
Схема 599. Бланки рецептів у ЗОЗ та виписані на них рецепти	289
Схема 600. Зберігання нарк. засобів у ЗОЗ	290
Схема 601. Дії відповідальних осіб у разі пошкодження препаратів нарк. засобів	290
Схема 602. Звірка фактичної наявності препаратів нарк. засобів	291
Схема 603. Звіт керівників ЗОЗ про використання нарк. засобів	291
Схема 604. Обсяги зберігання препаратів нарк. засобів у фарм. закладах	292
Схема 605. Порядок зберігання препаратів нарк. засобів під час їх виготовлення в аптеках	292
Схема 606. Порядок відпуску виготовлених фарм. закладом препаратів нарк. засобів	293
Схема 607. Зберігання препаратів нарк. засобів у ЛПЗ (початок)	293
Схема 608. Зберігання препаратів нарк. засобів у ЛПЗ (закінчення)	294

Схема 609. Призначення препаратів нарк. засобів хворим (початок)	294
Схема 610. Призначення препаратів нарк. засобів хворим (закінчення)	295
Схема 611. Умови отримання препаратів нарк. засобів хворими вдома (початок)	295
Схема 612. Умови отримання препаратів нарк. засобів хворими вдома (закінчення)	296
Схема 613. Передача препаратів нарк. засобів від відп. особи до члена сім'ї хворого	296
Схема 614. Механізм повернення невик. залишків ЛЗ, що містять нарк. засоби до ЛПЗ	297

Тема 18. Морально-етичні аспекти фармацевтичної діяльності

Схема 615. Поняття «професійна етика»	298
Схема 616. Поняття «фармацевтична етика»	298
Схема 617. Відмінності фарм. етики від лікарської етики	298
Схема 618. Основні принципи фармацевтичної етики	298
Схема 619. Медична деонтологія	299
Схема 620. Фармацевтична деонтологія	299
Схема 621. Принципи фармацевтичної деонтології	299
Схема 622. Етичний кодекс фарм. працівників України	300
Схема 623. Мета Етичного кодексу	300
Схема 624. Основне завдання у діяльності фарм. працівників	300
Схема 625. Законодавча база Етичного кодексу	301
Схема 626. Частина Етичного кодексу фарм. працівників	301
Схема 627. Структура Етичного кодексу фарм. працівників України (початок)	301
Схема 628. Структура Етичного кодексу фарм. працівників України (закінчення)	301
Схема 629. Принципи етичних кодексів	302
Схема 630. Механізм саморегуляції Етичного кодексу	302
Схема 631. Контроль за дотриманням Етичного кодексу	302
Схема 632. Основні завдання комітетів з етики	303
Схема 633. Основні принципи функціонування комітету з етики (початок)	303
Схема 634. Основні принципи функціонування комітету з етики (закінчення)	303
Схема 635. Обов'язки фарм. працівника за Етичним кодексом	304
Схема 636. Взаємовідносини «фарм. працівник – суспільство»	305
Схема 637. Взаємовідносини «фарм. працівник – лікар»	305
Схема 638. Взаємовідносини «фарм. працівник – пацієнт»	306
Схема 639. Взаємовідносини «фарм. працівник – фарм. працівник»	306

**Тема 19. Правовий статус медичних та фармацевтичних працівників,
їх права та обов'язки**

Схема 640. Поняття «правовий статус»	307
Схема 641. Поняття «правовий статус особи»	307
Схема 642. Види правового статусу	307
Схема 643. Підходи до поняття «фарм. працівник»	308
Схема 644. Поняття «медичний працівник»(за І.Я. Сенютою)	308
Схема 645. Суб'єкти зберігання лікарської таємниці (за І.Я. Сенютою)	308
Схема 646. Поділ проф. прав мед. працівників (за І.Я. Сенютою)	309
Схема 647. Спеціальні права медичного працівника (за І.Я. Сенютою)	309
Схема 648. Додаткові права медичних працівників (за І.Я. Сенютою)	310
Схема 649. Поділ проф. обов'язків мед. працівників (за І.Я. Сенютою)	310
Схема 650. Спеціальні обов'язки мед. працівника (за І.Я. Сенютою)	311
Схема 651. Додаткові обов'язки мед. працівника (за І.Я. Сенютою)	311

Тема 20. Визначення поняття «пацієнт». Права і обов'язки пацієнта

Схема 652. Поняття «пацієнт» (за Р. О. Стефанчуком)	312
Схема 653. Поняття «права пацієнта»	312
Схема 654. Класифікація пацієнтів (за І.Я. Сенютою)	312
Схема 655. Класифікація правового статусу пацієнта (за І.Я. Сенютою)	313
Схема 656. Групи прав пацієнтів (за І.Я. Сенютою)	313
Схема 657. Загальні можливості пацієнтів (за І.Я. Сенютою)	314
Схема 658. Додаткові можливості пацієнтів (за І.Я. Сенютою) (початок)	314
Схема 659. Додаткові можливості пацієнтів (за І.Я. Сенютою) (закінчення)	315
Схема 660. Загальні обов'язки пацієнтів (за І.Я. Сенютою)	315
Схема 661. Спеціальні обов'язки пацієнтів (за І.Я. Сенютою)	315

**Тема 21. Матеріальна відповідальність в аптечних закладах, її види,
документальне оформлення**

Схема 662. Матеріальна відповідальність в аптечних закладах	316
Схема 663. Види матеріальної відповідальності (початок)	316
Схема 664. Види матеріальної відповідальності (закінчення)	317
Схема 665. Категорії прямої дійсної шкоди	317
Схема 666. Протиправність поведінки працівника	318
Схема 667. Межі матеріальної відповідальності працівника	318

Схема 668. Обмежена матеріальна відповідальність працівника	319
Схема 669. Повна матеріальна відповідальність працівника	319
Схема 670. Строки притягнення працівника до мат. відповідальності	319

Тема 22. Юридична відповідальність фармацевтичних працівників за професійно-посадові правопорушення

Схема 671. Види адміністративних правопорушень фарм. працівників	320
Схема 672. Випадки притягнення до адмін. відповідальності	320
Схема 673. Адмін. відповідальність з питань забезпечення якості ЛЗ та ВМП	321
Схема 674. Дисциплінарна відповідальність фарм. працівників	322
Схема 675. Зміст дисциплінарного проступку фарм. працівників	322
Схема 676. Протиправна поведінка фарм. працівників	322
Схема 677. Умови, за яких накладається дисциплінарне стягнення	323
Схема 678. Основні причини звільнення фарм. працівника	323
Схема 679. Цивільна відповідальність закладів охорони здоров'я	324
Схема 680. Договірна та деліктна відповідальність фарм. працівників	324
Схема 681. Проблема кримінальної відповідальності фарм. працівників	325
Схема 682. Основні проф. порушення у фарм. діяльності	325
Схема 683. Причини виникнення злочинів	326
Схема 684. Ненадання допомоги пацієнту фарм. працівником	326
Схема 685. Нанесення фарм. працівником тяжкої шкоди здоров'ю пацієнта	327
Схема 686. Порушення у фарм. діяльності, за які передбачена кримінальна відповідальність	327
Схема 687. Незаконна мед. та фарм. діяльність	328
Схема 688. Процес легалізації приватної мед. та фарм. практики	328
Схема 689. Злочини у сфері незаконного обігу наркотичних засобів	329
Схема 690. Злочини у сфері забезпечення сан.-епідем. благополуччя населення (початок)	329
Схема 691. Злочини у сфері забезпечення сан.-епідем. благополуччя населення (закінчення)	330
Схема 692. Посадові та професійні злочини мед. та фарм. працівників	330
Схема 693. Види злочинів у сфері діяльності мед. та фарм. працівників	331
Схема 694. Злочини проти здоров'я населення у разі здійснення фарм. діяльності	331
Схема 695. Види злочинів проти здоров'я населення	331

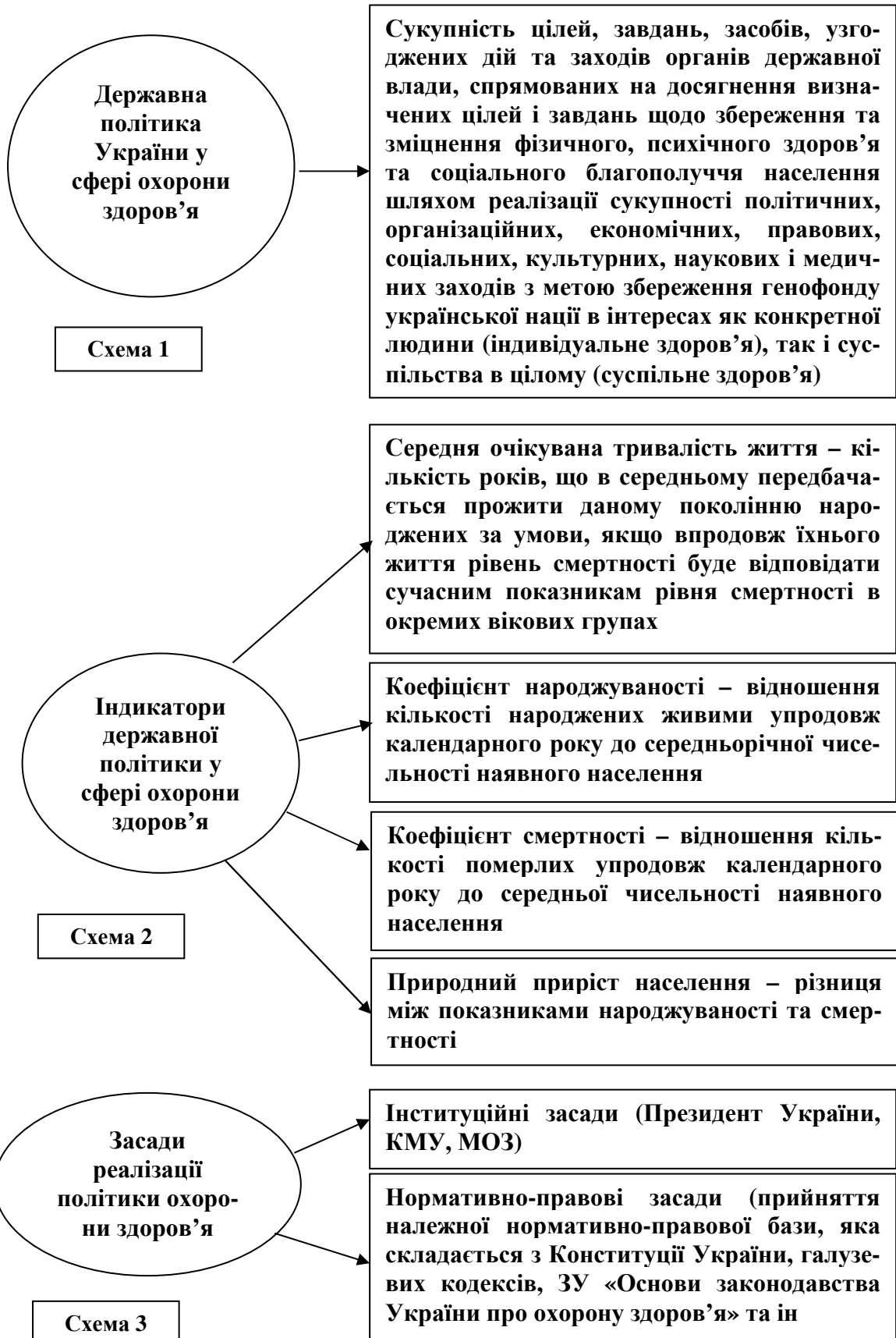
Тема 23. Шляхи розвитку медичної галузі в умовах проведення медичної реформи та реформування фармацевтичного сектору

Схема 696. Проблеми у фінансуванні системи ОЗ, які потребують розв'язання	332
Схема 697. Характеристики української системи охорони здоров'я	332
Схема 698. Фундаментальні недоліки, накопичені в системі охорони здоров'я	333
Схема 699. Фінансування системи охорони здоров'я	334
Схема 700. Загальні видатки на охорону здоров'я протягом 2012-2017 рр.	334
Схема 701. Державні закупівлі ліків міжнар. організаціями	335
Схема 702. Трансформація апарату МОЗ	335
Схема 703. Позбавлення МОЗ від невластивих функцій	336
Схема 704. Політика у сфері надання медичних послуг	337
Схема 705. Предмет закупівлі – держ. гарантований пакет медичної допомоги	337
Схема 706. Трансформація первинної ланки	338
Схема 707. Оптимізація мережі закладів системи охорони здоров'я	338
Схема 708. Запровадження електронної системи охорони здоров'я	339
Схема 709. Міжнародні закупівлі ліків та мед. виробів	339
Схема 710. Другий етап трансформації системи охорони здоров'я (2020 р.)	340
Схема 711. Трансформація системи екстренної мед. допомоги 2020 р. (початок)	340
Схема 712. Трансформація системи екстренної мед. допомоги 2020 р. (закінчення)	341
Схема 713. Створення умов для розвитку трансплантації	341
Схема 714. Системні зміни у лікуванні серцево-судинних захворювань	342
Схема 715. Проблеми фармацевтичної політики (початок)	342
Схема 716. Проблеми фармацевтичної політики (закінчення)	343
Схема 717. Системні кроки МОЗ у фармації за напрямками	344
Схема 718. Проблеми політики у сфері мед. освіти, науки та кадрового потенціалу	344
Схема 719. Шляхи вирішення проблем	345
Схема 720. Проблеми політики у сфері громадського здоров'я (початок)	345
Схема 721. Проблеми політики у сфері громадського здоров'я (закінчення)	346
Схема 722. Шляхи вирішення проблем	364
Схема 723. Позитивні кроки у реформуванні системи охорони здоров'я	347
Схема 724. Мета реформи фінансування системи охорони здоров'я	348
Схема 725. Принципи нової моделі фінансування охорони здоров'я	348
Схема 726. Структура держ. гарантованого пакету мед. допомоги	349
Схема 727. Принцип визначення переліку послуг держ. Гарантованого пакету мед. доп. (початок)	349

Схема 728. Принцип визначення переліку послуг держ. гарантованого пакету мед. доп. (закінчення)	350
Схема 729. Методи оплати діяльності постачальників мед. допомоги (початок)	350
Схема 730. Методи оплати діяльності постачальників мед. допомоги (закінчення)	351
Схема 731. Оплата діяльності постачальників вторинної та третинної мед. допомоги	351
Схема 732. Мета утворення госпітальних округів	352
Схема 733. Реімбурсація як механізм відшкодування вартості наданих ЛЗ	352
Схема 734. Розбудова сучасної системи упр. мед. інформацією (єдиний мед. простір)	353
Схема 735. Етапи реалізації Концепції реформування фінансування ОЗ	354
Схема 736. На підготовчому етапі передбачається:	354
Схема 737. Процес впорядкування мережі закладів, що надають вторинну мед. доп.	355
Схема 738. На етапі впровадження передбачається: (початок)	355
Схема 749. На етапі впровадження передбачається: (закінчення)	356
Схема 740. Фінансування видів мед. допомоги на етапі впровадження	357
Схема 741. На етапі інтеграції передбачається: (початок)	357
Схема 742. На етапі інтеграції передбачається: (закінчення)	358
Схема 743. Фінансування мед. доп. на етапі інтеграції	358

ОСНОВИ МЕДИЧНОГО ПРАВА

Тема 1. Теоретико-методологічні основи політики та публічного управління у сфері охорони здоров'я

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- eHealth** – єдина система електронної охорони здоров'я
- ЕМЕА** – Європейське агенство з оцінювання медичної продукції
- ЕМА** – Європейське агенство з лікарських засобів
- ФІР** – Міжнародна фармацевтична федерація
- ІМПАКТ** – міжнародна цільова група протидії фальсифікації фарм. продукції
- ІСО** – міжнародна організація зі стандартизації
- MEDICRIME** – Конвенція Ради Європи про підробку лікарських засобів та подібних злочинах, що загрожують охороні здоров'я
- PIC/S** – система співробітництва фармацевтичних інспекцій
- SPC** – копія короткої характеристики лікарського засобу
- АМФВ** – асоціація міжнародних фармацевтичних виробників
- АРК .** – Автономна Республіка Крим
- АФІ** – активний фармацевтичний інгредієнт
- БЛЛІ** – багатопрофільні лікарні інтенсивного лікування
- ВАСУ** – Вищий Арбітражний Суд України
- ВВП** – валовий внутрішній продукт
- ВДД** – визначена добова доза
- ВМП** – вироби медичного призначення
- ВНЗ** – вищий навчальний заклад
- ВООЗ** – Всесвітня організація охорони здоров'я
- ВРУ** – Верховна Рада України
- ВСУ** – Верховний Суд України
- госп.** - господарський
- Держліксслужба** – Державна служба України з лікарських засобів
- ДЕЦ** – Державний експертний центр
- ДП** – державне підприємство
- ДТП** – дорожньо-транспорта пригода
- ДСЕС** – Державна санітарно-епідеміологічна служба
- ДСКН** – Державна служба з контролю за наркотиками
- ДРС** – Державна регуляторна служба
- ДМС** – добровільне медичне страхування
- ДФУ** – Державна Фармакопея України
- ЕЛЗ** – екстемпоральні лікарські засоби
- елект. рец.** - електронний рецепт
- ЕМД** – екстрена медична допомога

ЄДРПОУ – єдиний державний реєстр підприємств та організацій України
ЄДІСТ – Єдина державна інформаційна система трансплантації
ЄС – Європейський Союз
затв. - затверджений
ЗЕД – зовнішньоекономічна діяльність
ЗМІ – засоби масової інформації
ЗОЗ – заклад охорони здоров'я
ЗУ – Закон України
КАЛ – контрольні-аналітичні лабораторії
КАС – Кодекс адміністративного судочинства
кат. – категорія
КЗпП – Кодекс законів про працю України
ККУ – Кримінальний кодекс України
КПК – Кримінально-процесуальний кодекс
КМУ – Кабінет Міністрів України
КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення
КСУ – Конституційний Суд України
лаб. – лабораторія
ЛЗ – лікарські засоби
ЛПЗ – лікувально-профілактичний заклад
ЛФ – лікарська форма
мат. - матеріальний
МВС – Міністерство внутрішніх справ
мед. – медичний
Мінекономіки – Міністерство економіки
МКЯ – методи контролю якості
МОЗ – Міністерство охорони здоров'я
МІБН – медичні імунобіологічні препарати
МСЕК – Медико-соціальна експертна комісія
МКУ – Митний кодекс України
МП – медичний представник
МТБ – матеріально-технічна база
навч. - навчальний
напр. – наприклад
нарк. - наркотичний
нац. – національний

НБУ – Національний банк України
НДІ – науково-дослідний інститут
норм. - нормативний
НМДГ – неоподаткований мінімум доходів громадян
НПА – нормативно-правові акти
НПД – належна практика дистрибуції
НПЛФК – Некондиційна/підроблена/ помилково маркована/ фальсифікована/ контра-фактна фармацевтична продукція
НПР – нові психоактивні речовини
НСЗУ – Національна служба здоров'я України
ОДА – обласна державна адміністрація
ОЗ – охорона здоров'я
ОМС – обов'язкове медичне страхування
ООН – Організація Об'єднаних Націй
орг. – організаційний
ОТК – об'єктивний технічний контроль
ПДВ – податок на додану вартість
підпр. – підприємницький
ПМД – первинна медична документація
ПШК – паспорт письмового контролю
псих. - психотропний
рег. – регулювання
РПО – реєстратор розрахункових операцій
СОП – стандартна операційна процедура
СОТ – Світова організація торгівлі
СКУ – Сімейний кодекс України
СБУ – Служба Безпеки України
тер. - територіальний
ТМЦ – товарно-матеріальні цінності
Уповн. - Уповноважений
фарм. – фармацевтичний
ФОП – фізична особа-підприємець
ФЛЗ – фальсифіковані лікарські засоби
ЦКУ – Цивільний кодекс України
ЦПК – Цивільний процесуальний кодекс України

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативні джерела

Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я та прав людини

1. Венеціанська декларація стосовно невиліковних захворювань. Прийнята 35-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Венеція, Італія, жовтень 1983 // <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Гельсінська декларація. Рекомендації для лікарів, які проводять біологічні обстеження людини. Прийнята 18-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Гельсінкі, Фінляндія, червень 1964 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Дванадцять принципів організації охорони здоров'я для будь-якої національної системи охорони здоров'я. Прийняті 17-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Нью-Йорк, США, жовтень 1963 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

4. Декларація прав людини і особистої свободи медичних працівників: Всесвітня медична асоціація, 30 жовтня 1985 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

5. Декларація про розвиток прав пацієнтів в Європі: Європейська нарада з прав пацієнтів, Амстердам, 28-30 березня 1994 р. ВООЗ Європейське регіональне бюро // <http://zakon.rada.gov.ua>

6. Декларація стосовно незалежності і професійної свободи лікаря. Прийнята 38-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Ранчо Міраж, Каліфорнія, США, жовтень 1986 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

7. Декларація стосовно прав людини і особистої свободи медичних працівників. Прийнята 37-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Брюссель, Бельгія, жовтень 1985 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

8. Директива ради ЄС від 20.05.1975 р. «Про зближення законодавчих положень, правил і адміністративних заходів щодо лікарських препаратів // https://minjust.gov.ua/m/str_45878

9. Європейська соціальна хартія: Рада Європи, 03 травня 1996 № ETS № 163 // <http://zakon.rada.gov.ua>

10. Європейська угода про обмін лікувальними субстанціями людського походження. Париж, 15 грудня 1958 р. Додатковий протокол від 29 вересня 1982 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

11. Європейська хартія прав пацієнтів. Прийнята 15 листопада 2002 р. // <http://www.patienttalk.info>

12. Загальна декларація прав людини: ООН, 10 грудня 1948 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

13. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину. Рада Європи, Ов'єдо, 4 квітня 1997 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

14. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 04 листопада 1950 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

15. Конвенція про права дитини: ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 20 листопада 1989 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

16. Лісабонська декларація стосовно прав пацієнта: Всесвітня медична асоціація, міжнародний документ від 01 жовтня 1981 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

17. Міжнародний Кодекс медичної етики. Прийнятий 3-ою Генеральною асамблеєю ВМА, жовтень 1949 р. (із змінами). // <http://zakon.rada.gov.ua>

18. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: ООН; Пакт, Міжнародний документ від 16 грудня 1966 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

19. Міжнародний пакт про економічні соціальні і культурні права: ООН; Пакт, Міжнародний документ від 16 грудня 1966 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

20. Положення про захист прав та конфіденційність пацієнта: Всесвітня медична асоціація, міжнародний документ від 01 жовтня 1993 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

21. Положення щодо доступності медичної допомоги: Всесвітня медична асоціація; Положення, Міжнародний документ від 01 вересня 1988 // <http://zakon.rada.gov.ua>

22. Сіднейська декларація щодо смерті: Всесвітня медична асоціація, 1968 р., зміни 1983 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

23. Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я. Прийнятий 19 липня 1946 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

Законодавство України у сфері охорони здоров'я

Закони

24. Конституція України: Верховна Рада України від 28.06.1996 р. (в ред. від 01. 02. 2020 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>

25. Кримінальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III (в ред. від 16. 01. 2020 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
26. Кодекс законів про працю України: Верховна Рада УРСР; Кодекс України від 10.12.1971 р. № 322-VIII (в ред. від 01. 02. 2020 р.)// <https://zakon.rada.gov.ua>
27. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Верховна Рада УРСР; Кодекс України від 07.12.1984 р. № 8073-X (в ред. від 19. 01. 2020 р.)// <https://zakon.rada.gov.ua>
28. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (в ред. від 01. 02. 2020 р.)// <https://zakon.rada.gov.ua>
29. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV (в ред від 28.12.2014 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
30. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Верховна Рада України; Закон від 19.11.1992 р. № 2801-XII (в ред. від 16. 01. 2020 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
31. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР (в ред. від 27. 12. 2019 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
32. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000 р. № 1489-III // <https://zakon.rada.gov.ua>
33. Про боротьбу із захворюванням на туберкульоз: Закон України 05.07.2001 р. № 2586-III (в ред. від 28. 12. 2015 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
34. Про виконання рішень за застосування практики Європейського Суду з прав людини: Верховна Рада України; Закон від 23.02.2006 р. № 3477-IV (в ред. від 02. 12. 2012 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
35. Про донорство крові та її компонентів: Закон України від 23.06.1995 р. № 239/95-ВР (в ред. від 28. 06. 2015 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
36. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI (в ред. від 01. 12. 2019 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
37. Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості: Закон України від 14.11.2017 р. № 2206 – VIII // <https://zakon.rada.gov.ua>
38. Про протидію захворюванню на туберкульоз: Закон України від 05.07.2001 р. № 2586-3 // <https://zakon.rada.gov.ua>

39. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-ХІІ (в ред. від 04. 10. 2018 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
40. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання психіатричної допомоги: Закон України від 14.11.2017 р. № 2205-VIII // <https://zakon.rada.gov.ua>
41. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 р. № 1645-III (в ред. від 04. 10. 2018 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
42. Про захист прав споживачів: Закон України 12.05.1991 р. № 1023-ХІІ (в ред. від 19. 01. 2020 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
43. Про лікарські засоби: Закон України від 04.04.1996 р. № 123/96- ВР (зі змінами від 23.11.2018 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
44. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності від 05. 04. 2007 р. № 877-V (в ред. від 29.01.2020 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
45. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10.2017 р. № 2168-VIII // <https://zakon.rada.gov.ua>
46. Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ: Закон України від 23.12.2010 р. № 2861-VI
47. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори. Закон України від 15.02.1995 р. № 60/95-ВР (в ред. від 18.12.2019 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
48. Про ліцензування видів господарської діяльності: Верховна Рада України; Закон від 02.23.2015р. № 222 – VIII (в ред. від 25.12. 2019 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
49. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від 17.05.2018 р. (в ред. від 02.01.2020 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
50. Про внесення змін до законодавчих актів України щодо застосування трансплантації анатомічних матеріалів: Закон України від 28.02.2019 р. № 2694-VII // <https://zakon.rada.gov.ua>
51. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05.07.2012 р. № 5081-VI (в ред. від 16.01.2020 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>
52. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання психіатричної допомоги: Закон України від 14.11.2017 р. № 2205-VIII // <https://zakon.rada.gov.ua>

Укази Президента

53. Про «Клятву лікаря України»: Указ Президента України від 15.06.1992 р. № 349 // <https://zakon.rada.gov.ua>

Постанови Кабінету Міністрів

54. Про затвердження Переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах освіти: Кабінет Міністрів України; Постанова, Перелік від 17.09.1996 р. № 1138 // <http://zakon.rada.gov.ua>

55. Про затвердження Порядку та умов обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.1998 р. (в ред. від 21.07.2015 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>

56. Питання запобігання та захисту населення від ВІЛ-інфекції та СНІД: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1998 р. № 2026 // <https://zakon.rada.gov.ua>

57. Про затвердження Переліку професійних захворювань: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.11.2000 р. № 1662 (зі змінами від 26.04.2017 р.) № 294 // <https://zakon.rada.gov.ua>

58. Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2000 р. № 770 (в ред. від 24.12.2019 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>

59. Про затвердження переліку документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії для окремого виду господарської діяльності : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.07.2001 р. № 756 // <https://zakon.rada.gov.ua>

60. Програма подання громадянам гарантованої державою безоплатної медичної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 р. № 955 // <http://zakon.rada.gov.ua>.

61. Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації) лікарських засобів і розмірів збору за їх державну реєстрацію (перереєстрацію) : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.05.2005 р. № 376 // <https://zakon.rada.gov.ua>

62. Про затвердження Порядку здійснення державного контролю якості лікарських засобів, що ввозяться в Україну : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.09.2005 р. № 902 // <https://zakon.rada.gov.ua>

63. Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів : Постанова Кабінету Міністрів від 15.06.2006 р. № 833 // <https://zakon.rada.gov.ua>

64. Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.06.2006 р. № 833 // <https://zakon.rada.gov.ua>

65. Про затвердження гранично допустимої кількості наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що містяться в препаратах : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2007 р. № 1203 // <https://zakon.rada.gov.ua>

66. Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.2009 р. № 589 // <https://zakon.rada.gov.ua>

67. Про затвердження Порядку придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.2013 р. № 333 // <https://zakon.rada.gov.ua>

68. Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 р. № 267 // <https://zakon.rada.gov.ua>

69. Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 р. № 609 // <https://zakon.rada.gov.ua>

70. Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 461 // <https://zakon.rada.gov.ua>

71. Про утворення Національної служби здоров'я України: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1101 // <https://zakon.rada.gov.ua>

72. Про забезпечення доступності лікарських засобів: Порядок реімбурсації лікарських засобів, Порядок визначення розміру реімбурсації лікарських засобів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2017 р. № 152 (в ред. від 27.02.2019 р. № 135) // <https://zakon.rada.gov.ua>

73. Деякі питання електронної системи охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 р. № 411 // <https://zakon.rada.gov.ua>

74. Про затвердження Порядку функціонування електронної системи охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 р. № 411 // <http://zakon.rada.gov.ua>.

75. Деякі питання створення госпітальних округів: порядок створення госпітальних округів, Типове положення про госпітальну раду: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.11.2019 р. № 1074// <https://zakon.rada.gov.ua>

76. Деякі питання здійснення пілотного проекту з реалізації державних гарантій медичного обслуговування населення за програмою медичних гарантів для вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги у Полтавській області: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 р. № 131 // <https://zakon.rada.gov.ua>

77. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 р. № 285 (зі змінами від 13.03.2019 р. № 215) // <https://zakon.rada.gov.ua>

78. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 р. № 337 // <https://zakon.rada.gov.ua>

Розпорядження Кабінету Міністрів України

79. Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 1013-р // <https://zakon.rada.gov.ua>

80. Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 1002-р // <https://zakon.rada.gov.ua>

81. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи екстреної медичної допомоги: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.01.2019 р. № 37-р // <https://zakon.rada.gov.ua>

82. Про схвалення Концепції розвитку системи екстреної медичної допомоги: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 р. № 383-р // <https://zakon.rada.gov.ua>

Накази Міністерства охорони здоров'я

83. Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу : Наказ МОЗ України від 01.08.2000 р. № 188 (у ред. від 29.07.2010 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>

84. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Вип. 78 «Охорона здоров'я»: наказ МОЗ України від 29.03.2002 р. № 117 // <https://zakon.rada.gov.ua>

85. Про затвердження нормативів надання медичної допомоги та показників якості медичної допомоги: МОЗ України; Наказ від 28.12.2002 р. № 507 // <https://zakon.rada.gov.ua>

86. Про затвердження Інструкції про порядок заповнення листка непрацездатності: Наказ МОЗ, Мінпраці та соц. політики, Фонду соц. страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду соціального страхування від нещасних випадків... від 03.11.2004 р. № 532/274/136-ос/1406 // <https://zakon.rada.gov.ua>

87. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я». Наказ МОЗ України від 29.03.2002 р. № 117 (в ред. від 15.01.2020 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>

88. Про затвердження Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах : Наказ МОЗ України від 16.12.2003 р. № 584 (у ред. від 10.07.2018 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>

89. Про затвердження Правил виписування рецептів на лікарські засоби і виробу медичного призначення, Порядку відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків : Наказ МОЗ України від 19.07.2005 р. № 360 (у ред. від 18.04.2018 р. № 735) // <https://zakon.rada.gov.ua>

90. Про єдину систему надання екстреної медичної допомоги: МОЗ України; Наказ від 01.06.2009 р. № 370 // <https://zakon.rada.gov.ua>

91. Про впровадження телемедицини в закладах охорони здоров'я: МОЗ України, Наказ від 26.03.2010 р. № 261 // <https://zakon.rada.gov.ua>

92. Про затвердження Інструкції про встановлення груп інвалідності: Наказ МОЗ України від 05.09.2011 р. № 561 (в ред. від 05.09.2011 р.) // <https://zakon.rada.gov.ua>

93. Про затвердження Інструкції про встановлення груп інвалідності: Наказ МОЗ України від 05.09.2011 р. № 561 // <https://zakon.rada.gov.ua>

94. Про затвердження Порядку ввезення на територію України незареєстрованих лікарських засобів, стандартних зразків, реагентів : Наказ МОЗ України від 26.04.2011 р. № 237 // <https://zakon.rada.gov.ua>

95. Про Порядок встановлення заборони (тимчасової заборони) та поновлення обігу лікарських засобів на території України : Наказ МОЗ України від 22.11.2011 р. № 809 // <https://zakon.rada.gov.ua>

96. Про порядок контролю якості медичної допомоги: Наказ МОЗ України від 28.09.2012 р. № 752 // <https://zakon.rada.gov.ua>
97. Про затвердження Переліку лікарських засобів, заборонених до рекламування, які відпускаються без рецепта : Наказ МОЗ України від 06.11.2012 р. № 876 // <https://zakon.rada.gov.ua>
98. Про деякі питання заборони рекламування лікарських засобів : Наказ МОЗ України від 06.06.2012 р. № 422 // <https://zakon.rada.gov.ua>
99. Про порядок контролю якості медичної допомоги: Наказ МОЗ від 28.09.2012 р. № 752 // <https://zakon.rada.gov.ua>
100. Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України: Методика розробки та впровадження медичних стандартів медичної допомоги на засадах доказової медицини: Наказ МОЗ від 28.09.2012 р. № 751 // <https://zakon.rada.gov.ua>
101. Про порядок видачі атестаційно-експертного висновку, що підтверджує наявність в особі цілительських здібностей: Наказ МОЗ України від 23.09.2013 р. № 822 // <https://zakon.rada.gov.ua>
102. Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах Наказ МОЗ від 16.06.2014 р. № 398 // <https://zakon.rada.gov.ua>
103. Про затвердження Порядку контролю якості лікарських засобів під час оптової та роздрібної торгівлі : Наказ МОЗ України від 29.09.2014 р. № 677 // <https://zakon.rada.gov.ua>
104. Правила утилізації та знищення лікарських засобів : Наказ МОЗ України від 24.04.2015 р. № 242 // <https://zakon.rada.gov.ua>
105. Про організацію клініко-експертної оцінки якості надання медичної допомоги та медичного обслуговування: Наказ МОЗ України від 05.02.2016 р. № 69 // <https://zakon.rada.gov.ua>
106. Про утворення Державного комерційного підприємства «Електронне здоров'я»: Наказ МОЗ України від 14.12.2017 р. № 1594 // <https://zakon.rada.gov.ua>
107. Примірне положення про госпітальний округ: Наказ МОЗ України від 20.02.2017 р. № 165 (у ред. від 18.12.2017 р. № 1621) // <https://zakon.rada.gov.ua>
108. Про внесення змін до правил виписування рецептів на лікарські засоби і виробу медичного призначення: Наказ МОЗ України від 16.02.2017 р. № 153 // <https://zakon.rada.gov.ua>

109. Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу: Наказ МОЗ від 19.03.2018 р. № 503 // <https://zakon.rada.gov.ua>

110. Про внесення змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я». Наказ МОЗ України від 31.10.2018 р. № 1977 // <https://zakon.rada.gov.ua>

111. Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу: Наказ МОЗ України від 19.03.2018 р. № 503 // <https://zakon.rada.gov.ua>

112. Про затвердження Переліку лікарських засобів, дозволених до застосування в Україні, які відпускаються без рецептів з аптек та їх структурних підрозділів : Наказ МОЗ України від 18.04.2019 р. № 876 // <https://zakon.rada.gov.ua>

113. Про затвердження та впровадження медичко-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги: Наказ МОЗ України від 05.06.2019 р. № 1269 // <https://zakon.rada.gov.ua>

114. Про затвердження переліку питань та уніфікованої форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері господарської діяльності з медичної практики, що підлягає ліцензуванню : Наказ МОЗ України від 05.03.2019 р. № 500 // <https://zakon.rada.gov.ua>

115. Про затвердження форми Реєстру лікарських засобів, які підлягають реімбурсації: Наказ МОЗ України від 22.03.2019 р. № 635 // <https://zakon.rada.gov.ua>

116. Про результати проведення заходів державного нагляду (контролю), щодо дотримання суб'єктами господарювання вимог законодавства у сфері господарської діяльності з мед. практики, що підлягає ліцензуванню: Наказ МОЗ України від 15.01.2020 р. № 68 // <https://zakon.rada.gov.ua>

117. Про затвердження Реєстру лікарських засобів, які підлягають реімбурсації, станом на 07 лютого 2020 року: Наказ МОЗ України від 13.02.2020 р. № 316 // <https://zakon.rada.gov.ua>

118. Про ліцензування медичної практики, діяльності банків пуповинної крові, інших тканин і клітин людини: Наказ МОЗ України від 05.02.2020 р. № 257 // <https://zakon.rada.gov.ua>

119. Про ліцензування медичної практики: Наказ МОЗ від 24.01.2020 р. № 183 // <https://zakon.rada.gov.ua>

Постанови Пленуму Верховного Суду України

120. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.03.1992 р. N 6 // <http://zakon.rada.gov.ua>

121. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 3.03.1995 р. № 4 // <http://zakon.rada.gov.ua>

122. Про судову практику в справах про захист гідності та честі фізичної особи, також ділової репутації фізичної та юридичної особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 р. № 1 // <http://zakon.rada.gov.ua>

Рішення Конституційного Суду України

123. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 66 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров'я і вищих медичних учбових закладах» (справа про платні медичні послуги): Рішення Конституційного Суду України від 25.11.1998 р. № 15 – рп/98. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 50.

124. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України в державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно (справа про безоплатну медичну допомогу): Рішення Конституційного Суду України від 29.05.2002 р. № 10 – рп/2002 // Офіційний вісник України – 2002. – № 23.

125. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» та статті 12 Закону України «Про прокуратуру» (справа К.Г.Устименка): Рішення Конституційного Суду України від 30.10.1997 р. № 5-зп/1997 // Офіційний вісник України. – 1997 р. – № 46.

126. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення третього речення частини першої статті 13 Закону України «Про психіатричну допомогу» (справа про судовий контроль за госпіталізацією недієздатних осіб до психіатричного закладу) від 01.06.2016 р. № 2-рп/2016 // Офіційний вісник України . – 2016 . - № 48 – Ст. 1724.

Інші документи

127. Етичний кодекс лікаря України, прийнятий і підписаний на Всеукраїнському з'їзді лікарських організацій та X З'їзді Всеукраїнського лікарського товариства від 27.09.2009 р. // <https://zakon.rada.gov.ua>

128. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України, прийнятий і підписаний під час проведення VII національного з'їзду фармацевтичних працівників України 16.09.2010 р. // <https://zakon.rada.gov.ua>

Літературні джерела:

129. Адміністративна відповідальність: курс лекцій / за ред. О.В. Кузьменко. – К.: Юрінком Інтер, 2016. – 568 с.

130. Англо-український ілюстрований медичний словник Дорланда у 2 т. – Т. 2. – Львів: Наутіліус, 2002. – 2688 с.

131. Анікіна Г.В. Цивільно-правові регулювання відносин, пов'язаних зі смертю фізичної особи: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Г.В. Анікіна. – К., 2014. – 16 с.

132. Берн І., Езер Т., Коен Дж., Оверал Дж., Сенюта І. Права людини у сфері охорони здоров'я: практичний посібник / за наук. ред. І. Сенюти. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2012. – 552 с.

133. Булеца С.Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я (порівняльно-правовий аспект): [Монографія] / С.Б. Булеца. – Ужгород: Ліра, 2006. – 172 с.

134. Булеца С.Б. Цивільні правовідносини, що виникають у сфері здійснення медичної діяльності: теоретичні та практичні проблеми: дис. ... д-ра юрид. наук. – Одеса, 2016. – 437 с.

135. Брюховецька М.С. Цивільно-правове регулювання посмертного донорства в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.03. – Київ, 2017. – 230 с.

136. Биомедицинское право в России и за рубежом: монография / Г. Б. Романовський, Н.Н. Тарусина, А.А. Мохов и др. – Москва: Проспект, 2015. – 364 с.

137. Велика медична енциклопедія / під. ред. Петровського Б.В. 3-є вид. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://бмэ.org/index.php>

138. Вовк С.М. Механізми державного управління системними змінами у сфері охорони здоров'я : автореф. дис... докт. наук з держ. упр.: 25.00.02/ С.М. Вовк., Донецький держ. ун-т управління. – Маріуполь. – 2019. – 40 с.

139. Вовк Н.В. Адміністративно-правове регулювання фармацевтичної діяльності в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Н.В. Вовк; Нац. ун-т. біорес. і природокор. - К. 2018.
140. Витер В.И., Поздеев А.Р., Гецманова И.В. Экспертная и юридическая оценка неблагоприятных исходов при расследовании профессиональных правонарушений медицинских работников / под. ред. Г. А. Пашиняна. – Ижевск., 2007. – 380 с.
141. Герц А.А. Договірні зобов'язання у сфері надання медичних послуг : дис. ...д-ра юрид. наук. – Львів, 2016. – 421 с.
142. Гиріна О.М. Сімейна медицина: підручник; у 3 кн. – Кн. 1. Організаційні основи сімейної медицини / О.М. Гиріна, П.В. Грішило, Т.Г. Лемзякова та ін.; За ред. чл.-кор. АМН України, проф. В.Ф. Москаленка, проф. О.М. Гиріної. – К.: Медицина, 2007. – 392 с.
143. Грін О.О. Загальне медичне право: Навчальний посібник: Альб. схем. / О.О. Грін –Ужгород: Видавництво «ФОП Сабов А.М.», 2017. – 208 с.
144. Грін О.О. Основи фармацевтичного права. Альбом схем: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / О.О.Грін. – Ужгород: Видавництво ФОП Сабов А.М., 2020. – 211 с.
145. Гладун З.С. Адміністративно-правове регулювання охорони здоров'я населення: Монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 720 с.
146. Гладун З.С. Теоретичні засади адміністративно-правового регулювання охорони здоров'я населення в Україні: монографія / З. С. Гладун. – Львів, „Плай”, 2015. – 442 с.
147. Енциклопедичний тлумачний словник фармацевтичних термінів: українсько-латинсько-російсько-англійських [навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів] / [уклад.: І.М. Перцев, Є.І. Світлична, О.А. Рубан та ін.]; [за ред. В.П. Черниха]. – Вінниця: Нова книга, 2014. – 824 с.
148. Заварза Т.В. Цивільно-правова відповідальність лікувальних закладів за заподіяння шкоди неналежним лікуванням: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Харків, 2015. – 19 с.
149. Згречча Е., Спаньоло А. Дж., П'єтро М. Л. та ін. Біоетика : / підруч. Пеп. з італ. В.Й. Шовкун. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2007. – 672 с.
150. Книш С.В. Відносини у сфері охорони здоров'я в Україні: адміністративно-правовий аспект. Монографія. – Київ «Освіта України», 2019.
151. Медико-правовий тлумачний словник / За ред. І.Я. Сенюти. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2010. – 540 с.

152. Медичне законодавство: правова регламентація лікарської діяльності. Книга 2 / За заг. ред. проф. В.Ф. Москаленка, проф. В.Б. Михайличенка. – К., 2017. – 494 с.
153. Майданик Р.А. Медичне право в системі права України / Р.А. Майданик. – К.: Алерта, 2013. – 32с.
154. Майданик Р.А. Страхування зобов'язань з надання медичної допомоги. / Р.А. Майданик . – К.: Алерта, 2013. – 64 с.
155. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За заг. ред. О.М. Джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. – К., 2015. – 1063 с.
156. Новицька М.М. Адміністративно-правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук. за спеціальністю 12.00.07. – Суми, 2019. – 267 с.
157. Основи права та законодавства у фармації: нац. підруч. для студентів вищ. навч. закл. / А.А. Котвіцька, І. В. Кубарева, О.О. Суріков та ін.; за ред А.А. Котвіцької. – Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. – 528 с. – (Національний підручник).
158. Політика та публічне управління у сфері охорони здоров'я. Підручник: у 2 т. // Київ : НАДУ, 2017. – Т. 1. – 284 с.
159. Політика та публічне управління у сфері охорони здоров'я. Підручник: у 2 т. // Київ : НАДУ, 2018. – Т. 2. – 320 с.
160. Прасов О.О. Право на медичну допомогу та його здійснення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Харків, 2007. – 16 с.
161. Примак В.Д. Відшкодування моральної шкоди на засадах справедливості, розумності й добросовісності: монографія / В.Д. Примак. – К., 2014. – 432 с.
162. Права людини в системі взаємовідносин «лікар-пацієнт» у відкритому суспільстві / Серія «Бібліотека сімейного лікаря». – Випуск 1 (12.2000). – К.: «Медицина України», 2000 – 267 с.
163. Право на медичну допомогу в Україні – 2008 / Харківська правозахисна група. – Харків: Права людини, 2009. – 268 с.
164. Практичне право: Права пацієнтів (Інтерактивний курс медичного права) : навч. посіб. / Галай А.О., Гречанюк С.К., Сенюта І.Я. та ін.: за ред. С.Г. Стеценка та А.О. Галая. – К. : КНТ, 2009. – 224.
165. Права людини у сфері охорони здоров'я: практикум / за ред. Р.А. Майданика. – К. : Алерта, 2013. – 116 с.

166. Проблеми правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я (господарсько-правовий контекст): монографія / В.М. Пашков. – Київ: Моріон, 2009. – 448 с.
167. Проект Концепції професійного ліцензування лікарів в Україні // www.apteka.ua/article461045
168. Пташник І.Р. Цивільно-правове регулювання трансплантації в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук. за спеціальністю 12.00.03. – Київ, 2017. – 211 с.
169. Радиш Я., Бедрик І., Радиш Л., Кузьмінський П. Медична помилка: сутність, класифікація та правовий вимір // Медичне право. – 2008. - № 1. – С. 51-60.
170. Савченко В.О. Медичні послуги як об'єкт цивільних правовідносин: автореф. дис. ...канд. юрид. наук. – Київ, 2014. – 19 с.
171. Самофал М.М. Цивільно-правове регулювання надання медичних послуг дітям: дис. ...канд. юрид. наук. – Київ, 2013. – 213 с.
172. Сергеев Ю.Д. Медицинское право: учебный комплекс: в 3 т. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2008. – 784 с.
173. Сенюта І.Я. Цивільні правовідносини у сфері надання медичної допомоги в Україні: питання теорії і практики: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.03/ І.Я. Сенюта, Наук. – досл. ін-т. прив. права та підпр. Нац. акад. прав. наук. – К., 2018. – 36 с.
174. Сенюта І.Я. Цивільно-правове регулювання відносин у сфері надання медичних послуг: монографія / І.Я. Сенюта. – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2018. – 640 с.
175. Сенюта І.Я. Джерела правового регулювання цивільних відносин у сфері надання медичної допомоги / І.Я. Сенюта. – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2018. – 416 с.
176. Сенюта І.Я. Дефекти надання медичної допомоги: поняття і види // Медичне право. – 2017. - № 1(19). – С. 55-66.
177. Сенюта І.Я. Права й обов'язки суб'єктів медичних правовідносин: деякі проблеми реалізації // Право України. – 2011. - № 11-12. – С. 67-73.
178. Сенюта І.Я. Право на згоду та право на відмову від медичної допомоги: особливості та межі здійснення // Підприємство, господарство і право. – 2016. - № 10 (248). – С. 15-19.
179. Сенюта І. Я., Клапатий Д. Й. Психіатрична допомога: механізми забезпечення прав пацієнтів та їхніх законних представників. – Львів: вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2013. – 66 с.

180. Словник української мови. Академічний тлумачний словник в 11 томах (1970-1980) // <http://sum.in.ua>.
181. Старовойтова О. Э. Основы правовой соматологии: Монография / под. общ. ред. и вступ. ст. В.П. Сальникова. – СПб. : Фонд «Университет». – 2006. – 416 с.
182. Стеценко С.Г. Медицинское право: Учебник. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2004. – 572 с.
183. Стеценко С.Г. Медичне право України (реалізація та захист прав пацієнтів): Монографія / Стеценко С.Г., Галай А.О. – К.: Атіка, 2010. – 168 с.
184. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. С.Г. Стеценка.– К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 507 с.
185. Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту): Монографія / Відп. ред. Я.М. Шевченко. – К: КНТ, 2008. – 626 с.
186. Страхування в галузі охорони здоров'я: Навч. посіб. / І.Б. Дячук, І.Я. Сенюта, Х.Я. Терешко, І.І. Фуртак; за заг. ред. І.Я. Сенюти. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2010. – 216 с.
187. Сучасне українське медичне право: Монографія / За заг. ред. С. Г. Стеценка. – К.: Атіка, 2010. – 496 с.
188. Тараненко А.О. Договір на протезування органів та кінцівок людини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Київ, 2015. – 22 с.
189. Фармацевтична енциклопедія / голова ред. ради та автор передмови В.П. Черних. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ : Моріон, 2010. – 1632 с.